

דבר העורכת

שלום לכם,

אנחנו שמחים להציג בפניכם את הגיליון השני של נושאונצ'יק. קבלנו תגובות נלהבות מאד לגיליון הראשון, ובהזדמנות זו ברצוננו להודות לכל המגיבים – מילותיכם החמות, ביקורתכם הבונה והערותיכם סייעו בידינו לשפר ולסדר את העיתון. המשיכו לשלוח תגובות והערות – יחד נהפוך את נושאונצ'יק לעיתון מעניין יותר ונגיש יותר לבני הנוער.

גיליון זה של נושאונצ'יק מוקדש **לחורף** שסוף סוף הגיע לישראל. הטמפרטורות הנמוכות מברירות גם את הציפורים למקומות חמים יותר, כך מציין דב טרג'ל בכתבתו "נדידת ציפורים". אריק שורץ עוקב אחר מקורותיהם של כלבי המזחלות המצויים בארצות החורף הנצחי בכתבה "האסקי סיבירי – כלבי המזחלות של הצפון הרחוק". תמיר קרקסון מציג בפינה הישראלית ענפי ספורט חורפיים באמצעות בול המכביה החמש-עשרה.

בחודש מאי 2008 תתקיים בתל אביב תערוכה בינלאומית. בתערוכה ישתתפו יותר מ-70 מדינות ויוצגו מאות אוספים. בגיליונות הבאים נציג מספר כתבות הקשורות לתערוכה ובינתיים תוכלו למצוא פרטים נוספים באתר התערוכה בכתובת http://www.wscisrael2008.co.il/index_heb.htm. חלק המציגים בתערוכה הינם בני נוער, והם מתחרים באגף הנוער. אחת מהמציגות תהיה מיכל פייבל, נערה בת שלוש-עשרה. האוסף שלה, "הדינוזאורים – מעליונות להכחדה" הוצג במהלך חודש ינואר בפגישה של אגודת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית, כהכנה לתערוכה. כתבנו היה שם וסיקר עבורכם את האירוע.

לסיום, זוהר נוי שלח לנו ידיעה חדשותית משמחת – גם חברת דואר ישראל פונה אליכם בני הנוער. וכך כותב זוהר – חברת דואר ישראל בשיתוף משרד החינוך יצאו לפני מספר חודשים במיזם חוויתי, חינוכי וממלכתי במסגרת חגיגות 60 שנה להקמת המדינה. במסגרת המיזם: "הבול שלי – בול בית ספרי" – נערכה תחרות ארצית לעיצוב הבול המקורי ביותר בין כל התלמידים בבתי-הספר בישראל. שרת החינוך, ח"כ יולי תמיר, אמרה כי זוהי הזדמנות מיוחדת לתלמידי ישראל להביא לידי ביטוי את היצירתיות והמקוריות שלהם וכך בעצם לקחת חלק בהווי הישראלי ובחגיגות שנות ה-60. הבולים הזוכים יונפקו כבולים רשמיים של מדינת ישראל במסגרת חגיגות שנות ה-60 למדינה. וועדת השיפוט בראשותה של שרת החינוך יולי תמיר ומנכ"ל דואר ישראל אבי הוכמן בחרה בחודש ינואר את שלושת הבולים הזוכים בעיצובם של

- עידן וילקר ויובל סולימה מכיתה ו' בית הספר "הגולן" ברמת השרון
- איתי אפשטיין מכיתה ח' גימנסיה "קציר" בחולון
- דניאל חזן מבית הספר "גיל" בשדרות

מנכ"ל חברת דואר ישראל, אבי הוכמן בירך את הזוכים בתחרות וציין כי הוא שמח על כך שהפרויקט זכה לתגובות נלהבות. הוכמן הוסיף כי הבולים הזוכים בתחרות הארצית יוצגו באליפות העולם בבולים, המאורגנת על ידי השירות הבולאי של חברת דואר ישראל והתאחדות בולאי ישראל בתערוכת הבולים במאי 2008.
נחכה בסבלנות...

שלכם,

שביט.

נדידת הציפורים

מאת: דב טרגץ'

כבר בימי קדם שמו לב אנשי הצפון כי הציפורים נעלמות מהנוף בימי החורף הקרים, ושבות בימי הקיץ. אולם בני התקופה לא הבינו את מהות התופעה, וסברו כי הציפורים פשוט הופכות לציפורים אחרות. בתקופות מאוחרות יותר היו שסברו כי הציפורים בוקעות מתוך צדפות, בהן שהו בימי החורף, סמויות מעין האדם. הארכיבישוף השוודי **אולאוס מאגנוס** מאופסלה, בן המאה ה-16, סבר כי הסנוניות מבלות את החורף מתחת למים. הוא הסתמך על דיווחים של דייגים שהעלו סנוניות ברשתם.

רק מעטים הבינו כי הציפורים נודדות לארצות החום. הפילוסוף היווני הדגול **אריסטו**, בן המאה הרביעית לפני הספירה, הסביר כי הציפורים נמלטות בחורף מהקור הצפוני ונעות דרומה, ואילו בקיץ הן נמלטות מהחום הדרומי לאקלימה הנוח של אירופה. המלך **פרידריך השני** מגרמניה כתב עוד במאה ה-13 על נדידת הציפורים בעקבות שינויי מזג האוויר מהאזורים הקרים אל החמים יותר. הוא גם הבחין כי במידה מצומצמת יותר עוברות הציפורים בתוך האזור עצמו מההרים הגבוהים אל העמקים הנוחים יותר. יתכן כי בזכות הבחנה זו ניתן להגדיר את פרידריך השני כצפר הראשון בהיסטוריה. רק במאה ה-19 החל מחקר רציני ומעמיק של התופעה.

על רקע זה בולט התנ"ך, בשל מספר איזכורים מפורשים של נדידת הציפורים. הנביא **ירמיהו** מציין כי "גם החסידה בשמים ידעה מועדיה ותר וסוס ועגור שמרו את עת בואנה...." (פרק ח' פסוק ז'), ואילו בספר **איוב** נאמר "המבינתך יאבר נץ יפרש כנפו לתימן" (פרק ל"ט פסוק כ"ו). אין זה מקרה כי דווקא בארץ הטיבו להבחין בנדידת הציפורים, שכן ארץ ישראל שוכנת באחד ממסלולי הנדידה העיקריים של הציפורים מאירופה לאפריקה (שני האחרים הם דרך מיצר גיברלטר והנתיב מאיטליה לתוניס, בנקודה הצרה של הים התיכון).

נדידת העגור
מוזכרת בתנ"ך.

הסנוניות נעות
בשעות היום.

בחירת הנתיב מעניינת כשלעצמה. המסלול הקצר ביותר כולל מעבר מעל הים התיכון, אולם מסלול כזה כרוך במאמץ פיסי עצום. הציפורים זקוקות לאוויר חם על מנת להקל את המסע (כפי שאסביר מיד), ומעל פני המים אין אוויר חם בנמצא. זאת ועוד: הציפורים – בעיקר הקטנות שבהן – זקוקות ל"תחנות תדלוק" במשך המסע, והים אינו מציע להן כאלו. הציפורים שבחרות לנדוד מעל פני הים מגיעות אל החוף המיוחל כשהן רעבות ותשושות לחלוטין. אין פלא, איפוא, שציפורים רבות מעדיפות מסלול ארוך יותר מבחינה גיאוגרפית, אך נוח יותר מבחינת המסע.

בדברנו על נדידת הציפורים יש להבחין בין הציפורים הקטנות (כגון השלווים, החנקנים והסבכים למיניהם) לגדולות (רוב הדורסים, ובהם העיט, הנץ קצר האצבעות, אנפת הלילה והדיה השחורה). הציפורים הגדולות נעות בשעות היום, ומנווטות על פי תוואי השטח – הרים, חופים ונהרות. לעומתן, הציפורים הקטנות נעות בשעות החשיכה, על מנת להתגונן מפני טורפים. הן מנווטות על פי הכוכבים, וכבר קרה שלהקות שלמות "הלכו לאיבוד" עקב עננות כבדה. יוצאות מכלל זה הן הסנוניות: ציפור קטנה זו לוכדת את טרפה תוך כדי מעופה לאורך נתיב הנדידה. הסנוניות אינן זקוקות לתחנת האכלה, ולכן אינן חשופות לטורפים (בזמן השהות בתחנת האכילה הציפורים פגיעות במיוחד). לפיכך הסנוניות הן הציפורים הקטנות היחידות הנעות ללא מורא בשעות היום.

השרקרק הוא ציפור קטנה.

שינויי מזג האוויר מחייבים, כמובן, שתי עונות נדידה: בסתיו דרומה ובאביב צפונה. יש ציפורים המקדימות ומתחילות את עונת הנדידה של הסתיו כבר ביולי - אוגוסט. מעניין לציין כי הנדידה צפונה אורכת, בממוצע, כמחצית מהזמן של הנדידה דרומה. ייתכן שדחף הקינון הוא הגורם לכך.

החסידה הלבנה.

הנדידה הבולטת ביותר מבחינה ויזואלית היא של החסידה הלבנה. הלהקה ממריאה בשעות הבוקר המאוחרות, כאשר האוויר כבר התחמם. החסידות תופסות תרמיקה – כיס אוויר חם העולה למעלה – ובעזרתו הן צוברות גובה. משהגיעו לגובה רב מתחילות החסידות לדאות, כמעט מבלי להוציא אנרגיה. במשך הדאיה הן מאבדות בהדרגה גובה, מוצאות תרמיקה נוספת וחוזר חלילה. בצורה חסכונית זו מתקדמות החסידות מרחק ממוצע מדהים של מאה ותשעים קילומטר ביום, ושבות בדיוק לאותם המקומות בהם קיננו בשנה הקודמת.

הזרזירים מיטיבים לתמרן באוויר.

הציפורים הבולטות יותר מבחינת היכולת האוירובטית הן, ללא ספק, הזרזירים המצויים, הנעים בלהקות עצומות. קל לזהות את הזרזירים בזכות התמרונים האוויריים שהם מקיימים בשעות בין הערביים, במהלך החיפוש אחרי החורשה שתשמש אותם לצורכי החנייה בשעות הלילה. סימן הכר נוסף של הזרזירים הוא הרעש העצום אותו הם מקיימים תוך כדי מריבות על המקום הנוח ביותר על הענף.

ואם כבר אנו עוסקים בציפורים רעשניות, כאלה שניתן לזהות על פי הרעש אותן הן מקיימות, אי אפשר שלא להזכיר את השרקרקים. ציפורים אלו בולטות הן בשל ציוציהן והן בזכות הצבע הירוק – טורקיז שלהם.

העגור האפור.

גם את להקות העגור האפור קל לזהות בעת מעופן. העגורים נעים במבנה מרהיב של ראש החץ, תוך שהן צווחים ככרוכיות.

מבין הציפורים הקטנות ראוי לציין את הנחליאלי - המבשר הבולט של הסתיו. עם תחילת עונת הגשמים ניתן למצוא אותו מסתובב בשלוליות וביניהן. אגב, **חיים נחמן ביאליק** נהג לכנות את הנחליאלי בשם זנבנוע, ואני סבור שדי להתבונן בבול מבלארוס הנראה כאן כדי להבין למה.

הנחליאלי נראה על יד שלוליות.

ולסיום, בואו ונסיר ביחד את הכובע בפני כמה שיאני עולם: הציפור שנודדת למרחק הגדול ביותר היא שחפית הקוטב, העוברת מרחק של כ-19,000 קילומטר בין אזורי הקינון שבצפון הרחוק (צפון סיביר, צפון סקנדינביה וצפון-מערב קנדה) ועד לאנטרקטיקה. שיאן הטיסה הממושכת הוא האלבטרוס הנודד. מוטת כנפיו מגיעה לשלושה וחצי מטרים, והוא נודד ללא הפוגה במשך ימים ושבועות, תוך שהוא נעזר ברוחות הנושבות במרחבי האוקייאנוסים הדרומיים. השיאן העולמי ב"קפיצה לגובה" הוא הברבור המזמר. להקת ברבורים נקלטה על ידי מכ"ם בצפון האוקייאנוס האטלנטי בגובה מדהים של 8230 מטר – כמעט בגובה פסגת האוורסט.

הברבור – שיאן הגובה.

האלבטרוס – שיאן הטיסה הממושכת.

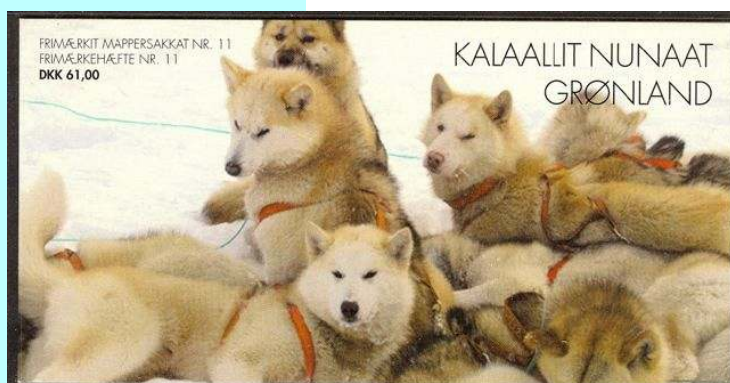
השחפית – שיאנית המרחק.

לתגובות ניתן לפנות לדב בכתובת: dovi48@netvision.net.il

הסקי סיבירי – כלבי המזחלות של הצפון הרחוק

מאת: אריק שורץ

אנשי האסקימו, הצ'וקצ'י, המלאמוט ושאר השבטים באלסקה ובסיביר התייחסו לכלביהם לא רק כאל חיות משא וכלי תחבורה, אלא כאל חלק מן המשפחה. הקשר הבלתי אמצעי שנוצר בינם לבין הכלבים שהיו בשימושם יוצא דופן אפילו בעולם הכלבים. ההאסקי הסיבירי הוא בראש ובראשונה כלב מזחלות, כלב עבודה. יחד עם זאת, בשל האופי המיוחד של החיים בצפון, הוא גם בן לוויה נעים, בעל אופי נוח לכלבים ולבני אדם.

כלבי המזחלות בעלי אופי נוח אחד לשני. קונטרס בולים, גרינלנד.

על פי הממצאים שבידינו, נדדו אחרי הציד שבטים רבים של אינדיאנים ואסקימו בערבות סיביר ואלסקה, משני צידיו של מיצר ברינג, משך מאות בשנים. כל אחד משבטים אלו, שהקיפדו שלא להתערב אחד בשני, התבסס בכפרים ואזורי מחיה משלו, ופיתח תרבות וסגנון חיים שונה. רובם ככולם השתמשו בכלבים

כחיות משא, למשיכת מזחלות עמוסות בצייד, כמו גם לנשיאת משא בתקופות הנדידה. הואיל ולא היה כמעט מגע בין השבטים, התפתח אצל כל אחד מהם טיפוס שונה של כלבים, ובמשך הזמן ניתן היה בהחלט להבדיל ביניהם.

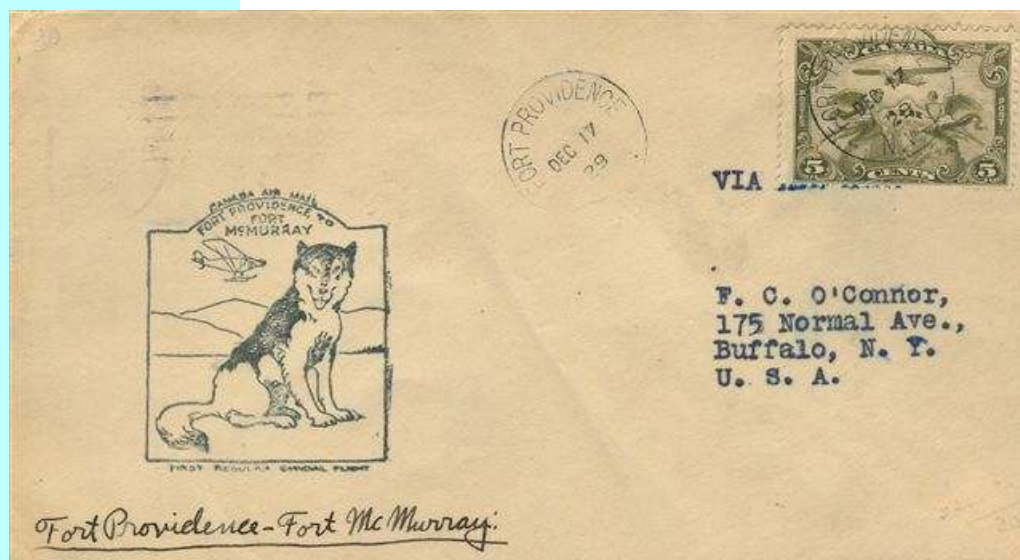
מתי התחילו האסקימו להשתמש בכלבי מזחלות?

על פי עדויות ארכיאולוגיות מקובלות, החלו בני האדם להגר ממרכז אסיה צפונה, לכיוון אלסקה וסיביר לפני כ- 35,000 שנים. יחד עימם נדדו כלביהם, מן הטיפוס דמוי התן. נראה שגידול מעורב של כלבים עם זאבים במשך מאות שנים הביא להיווצרות גזעי הכלבים ה"צפוניים": ההאסקים, המלאמוטים, סמויידים והלייקות הרוסיות.

מקובל לחשוב שבמהלך התקופה הניאוליתית (לפני הספירה) נקבע סופית הטיפוס הכללי של הכלבים

ה"צפוניים", בעלי הפרווה הכפולה, הפנים המחודדים והזנבות האופייניים.

הטיפוס הכללי של הכלבים ה"צפוניים", בעלי הפרווה הכפולה, הפנים המחודדים והזנבות האופייניים. חותמת לציון הטיסה הראשונה מפרובידנס לשוב מקמאריי, קנדה, משנת 1929.

מחקר היסטורי בכתבים שאינם עוסקים בכלבים דווקא, מגלה כי המלומד הערבי איבן בטוטי כתב כבר במאה העשירית מחקר על בני שבט הליאמקי מסיביר ובו כתב על מנהגם לרתום כלבים למזחלות. מגלה הארצות פרנצ'סקו דה קולו כתב על כך בשנת 1519 ואפילו מרקו פולו דיווח על כלבי מזחלות שראה במסעותיו בצפון במאה ה-14. מאידך, קפטן ג'יימס קוק והחוקר ג'יימס קינג, כותבים בתיאור מסעם לאוקיאנוס הפאסיפי ב-1784 כי לא מצאו עדויות להימצאותם של כלבים באלסקה, אם כי הסיקו על כך ממזחלות שמצאו באי Sledge. חוקרים מאוחרים יותר הזכירו את הכלבים הרבים ואת יבבותיהם הנשמעות למרחקים עצומים. התעלמותם של קוק וקינג מצביעה על כך שבחופי אלסקה היו מעט כלבים, אם בכלל, בסוף שנות השבעים של המאה השמונה עשרה.

הכומר הדסון סטאק, בספרו "עשרת אלפים מייל על מזחלת כלבים", שיצא לאור בשנת 1914 כתב כך:

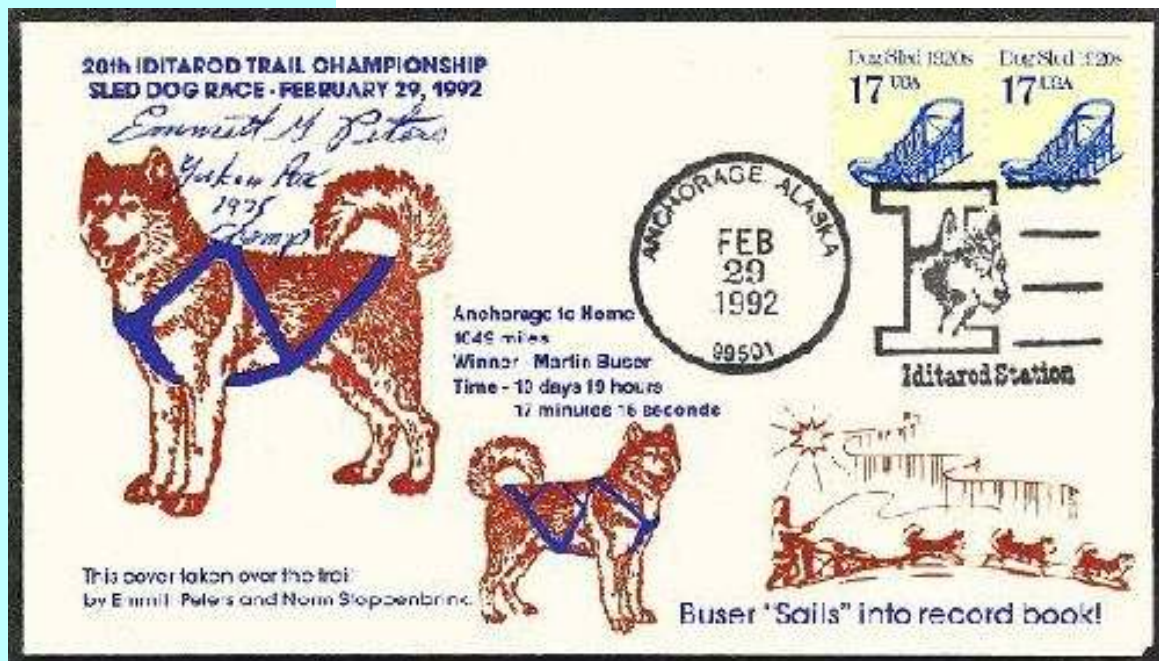

"ישנם שני גזעים של כלבים מקומיים באלסקה, ושלישי אליו מתייחסים ככזה. המלאמוט הוא כלב האסקימוסים, הסיוואש הוא הכלב האינדיאני. לפני שנים רבות גידלו הנוסעים במפרץ הדסון קנים נבחרים של כלבים מיובאים עם כלבי האינדיאנים באותם המקומות, או בחרו בקפדנות את הפרטים הטובים ביותר של הגזעים המקומיים והשתמשו רק בהם לגידול - קשה לומר איזו גירסה נכונה - וזהו המקור המקובל של ההאסקי."

ראשוני ההאסקים הסיביריים הובאו לאלסקה ע"י סוחר פרוות רוסי בשם ויליאם גוסאק, מישוב בשם מרקובו (אחת ממספר תחנות מסחר לאורך נהר האנאדיר), לשם היו מגיעים מגדלי הכלבים משבט הצ'וקצ'י לשם מסחר, גם בכלבים. לאחר שקבוצת

כלבים מגידולם של אנשי הצ'וקצ'י השתתפה במרוץ חוצה אלסקה בשנת 1909 התרשם מהם גוסאק ורכש במרקובו המלטה שלמה. אח"כ חזר ורכש כלבים נוספים. עניינו של גוסאק היה, כמובן, כספי ולא כלבני, והוא העריך שיוכל למכור את הכלבים במחיר טוב, בהתחשב בהצלחותיהם במרוץ.

מספר שנים לאחר מכן הוכנה קבוצת כלבים צ'וקצ'ים על ידי תושבים בעיר נום באלסקה כמתנה לחוקר הקוטב הנודע רואלד אמונדסון, שהיה אמור לצאת עם משלחתו לקוטב הצפוני. לאחר שיצאת המשלחת בוטלה, רכש אותם הנורווגי ליאונרד ספלה, מגדולי נהגי מרוצי המזחלות באלסקה באותה תקופה. ספלה רכש כלבים נוספים, ובסה"כ הביא כמה וכמה כלבים ישירות מסיביר ואלסקה לניו אינגלנד. מתוך מעקב אחרי תעודות היוחסין, והמידע הברור אודות יבוא הכלבים ע"י אותם נהגי מזחלות, ניתן ללא ספק לקבוע כי הכלבים הסיביריים של שבט הצ'וקצ'י הם אכן הבסיס הגידולי למה שידוע כיום כגזע ההאסקי הסיבירי.

ההסקי הוא "מלך" המרוצים. מרוץ האידיטרווד באלסקה מתקיים מידי שנה, נמשך כעשרה ימים, ובמהלכם רצים הכלבים כ- 1,600 ק"מ, שלוש פעמים המרחק מדן ועד אילת, וקצת יותר.

מהיכן השם "האסקי סיבירי"?

האדם הלבן קרא לגזעי הכלבים בשם האנגלי של השבט אצלו נמצאו. כלבי המלאמוט וכלבי הסמוייד נקראו בשמות השבטים שגידלו אותם. מספר חוקרים סבורים שמקור השם בכינוי שנתנו הלבנים לאנשי האסקימו, "האסקי", מעין שיבוש של המילה אסקי - קיצור של אסקימו. חוקרים אחרים הגיעו למסקנה שהשם הוא בעצם שיבוש של שם שבט הצ'וקצ'י.

ההסקי הסיבירי הוא כלב עבודה בגודל בינוני, מהיר וקל רגליים. גופו קומפקטי למדי ובעל פרווה, אוזניו זקופות וזנבו דמוי המברשת הנישא מעוגל מעל הגב. תנועתו האופיינית שוטפת וללא מאמץ. הוא מפגין יכולת גבוהה בביצוע תפקידו המקורי ברתמה, כשהוא מושך משקל קל במהירות בינונית למרחקים גדולים. הפרווה של ההסקי הסיבירי כפולה ובינונית באורכה. הפרווה התחתונה רכה וצפופה, ובאורך מספיק על מנת לתמוך בפרווה החיצונית. האופי

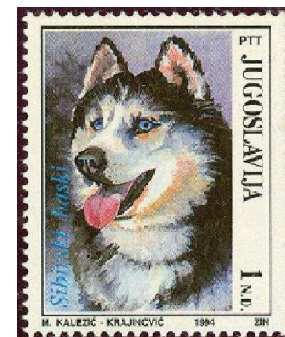
להסקי הסיבירי עיניים חומות או כחולות, ולפעמים אחת כזו ואחת

האופייני של ההסקי הסיבירי הוא ידידותי ועדין. הוא אינו מציג תכונות רכושנות של כלב השמירה, ואינו חשדן במיוחד כלפי זרים או תוקפני כלפי כלבים אחרים. ניתן להבחין במידה מסוימת של איפוק ואצילות אצל כלבים בוגרים. חכמתו, נוחותו, ואופיו הלהוט הופכים אותו לבן לוויה נוח וכלב עבודה נכון.

למרות העדויות ההיסטוריות בדבר השימוש שעשו בני הצ'וקצ'י בכלביהם למטרות ציד, מרעה ושמירה, ברור לכל כי ההאסקי הסיבירי הוא קודם כל כלב מזחלות.

כיצד מותאם ההאסקי לעבודתו ולתנאי המחיה שלו? מה הופך דווקא כלבים אלו לבעלי יכולת הישרדות נפלאה כל כך בתנאי מזג האוויר?

ההאסקי הוא כלב ש"הומצא" ע"י האסקימו, כלב "חסכוני" המותאם לסביבת חיים קשה. למרות המוניטין שרכש הגזע במשלחות מחקר ובמרוצים, לא מדובר בכלב משא ולא בכלב מרוץ מהיר. צורת הראש היא המפתח למה שמכונה "טיפוס" בגזע כלבים. מבנה הראש אינו עניין לאסתטיקה בלבד. האוזניים מכוסות הפרווה הן הכרח קיומי אצל ההאסקי, ואם יהיו גדולות מידי איבוד החום דרכן יגרום לקפיאתן. אוזן זקופה יעילה יותר, והיכולת לקפלה לאחור בעת ריצה מקלה על שמירתה כנגד הקור. הרבה נהגי מזחלות מציינים כי הכלבים מסוגלים לעבוד עם פה סגור, ועושים זאת בטמפרטורות נמוכות ביותר. עיניים שקדיות נשמרות בצורה הטובה ביותר

להסקי אוזן זקופה, משולשת ומכוסה פרווה צפופה.

הזנב משמש גם לחימום האף והפה בזמן שינה.

מפני היובש והקור, בשל מבנה עצמות הלחיים. גודל הראש ואורך הצוואר מעניקים לכלב את האיצון הדרוש לו בעת הריצה. צוואר באורך לא נכון, או ראש כבד מידי, יגבילו את מהירות הכלב ויגרמו לו לבזבז אנרגיה מיותר. הזנב הוא הצד השני לצוואר באיצון הכלב בעת ריצה.

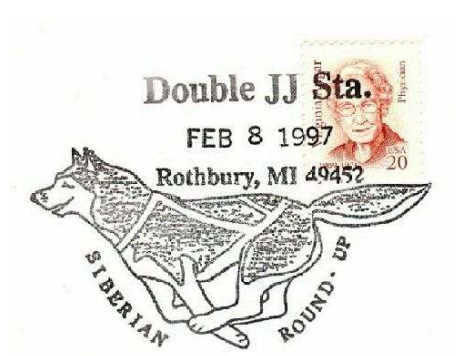
תפקיד נוסף הוא כיסוי האף

העיניים המלוכסנות אינן קופאות בקלות.

בעת השינה, לחימום האוויר שנושם הכלב. אורכו והפרווה שעליו הם הכרח לתפקוד יעיל. פרוות ההאסקי הסיבירי כפולה ובאורך בינוני, בניגוד למאלמוט והסמוייד להם פרווה ארוכה יותר. המיקום הגיאוגרפי של מוצאו של ההאסקי, ומזג האוויר הלח והקר מאוד, הכתיבו פרווה קצרה יותר בכדי למנוע היווצרות כדורי קרח בתוך הפרווה, ולכן ההקפדה גם בתקן על אורך הפרווה.

אופי הכלב הוא מרכיב חשוב ביותר, בהיותו כלב עבודה העובד בצוות, כשכל הכלבים קשורים זה לזה במשך מרבית חייהם. כלב תוקפן אינו יכול לעבוד בקבוצה.

קל רגליים ומסוגל לרוץ למרחקים גדולים מאוד, חותמת דואר מארה"ב, 1997.

לתגובות ניתן לפנות לאריק בכתובת: sa-law@inter.net.il

המכביה החמש-עשרה וספורט החורף

תמיר קרקסון

שוב שלום לקוראי נושאונצ'ק.
בחודש שעבר, דנתי בחלוצים. עתה, בראי הגיליון, אשר עוסק כולו בחורף, נדבר על ספורט החורף. ספורט החורף הופיע בבולי ישראל רק פעם אחת – בבול המכביה החמש-עשרה. בול זה מתאר את ענף ההחלקה על הקרח, מענפי ספורט החורף החשובים ביותר. הבול הונפק בשנת 1997, והוא מופיע כאן:

המכביה היא מפעל ספורט רב-ענפי, המתקיים בישראל מדי ארבע שנים, בהשתתפותם של ספורטאים יהודים מישראל ומהעולם. אגודת הספורט "מכבי" בארץ-ישראל היא המארגנת של המשחקים, ועל כן הם נקראים על שמה. המכביה הראשונה נערכה בשנת 1932, ביוזמתו של יוסף יקותיאל, מהדמויות הפעילות בעולם הספורט בארץ-ישראל. כעבור שלוש שנים נערכה מכביה נוספת. בחמש-עשרה השנים שלאחר מכן, לא נערכו מכביות, עקב מלחמות העולם והמאבק למדינה שבדרך. רק ב- 1950 נערכה המכביה השלישית. החל משנת 1953 (המכביה הרביעית), התקיימו המכביות באופן קבוע מדי ארבע שנים.

המכביה החמש-עשרה, שלכבודה הונפק בול זה, עמדה בסימן "מאה שנות ציונות". השתתפו בה מעל חמשת-אלפים ספורטאים. משחקים אלו זכורים, לצערנו, בעיקר בשל אסון המכביה. בטרם טקס הפתיחה, התמוטט הגשר שמעל הירקון. חברי המשלחת האוסטרלית למכביה, אשר עברו מעליו באותה העת, נפלו מגובה רב למימיו העכורים. ארבעה מחברי המשלחת נהרגו, ועשרות נפגעו. חלקם עוד לא השתקם עד היום. חרף האסון, הוחלט להמשיך במשחקי המכביה עצמם, למען הרוח הספורטיבית.

לענפי ספורט החורף מוקדשות "אולימפיאדות חורף" ייחודיות. שחקי החורף האולימפיים נערכים כל ארבע שנים, שנתיים לאחר המשחקים האולימפיים "הרגילים". משחקי החורף הראשונים נערכו בשנת 1924, בשאמוני (צרפת). משחקי החורף הבאים יתקיימו בוונקובר (קנדה), בשנת 2010.

באולימפיאדות החורף נכללים מספר ענפי ספורט. ענף הסקי, על סוגיו הרבים (סקי אלפיני, סקי נורדי, סקי חופשי, סנובורד וקפיצות סקי), נחשב לענף החשוב ביותר. ענפי ספורט חורף נוספים הם: הוקי קרח, מזחלות קרח, ביאתלון, קרלינג, וכאמור, החלקה על הקרח (אמנותית ומהירה).

קצת על בולים וסיפורי החלקה מרתקים.

בשנים האחרונות, נוהגת אוסטרליה להנפיק בולים לכבוד זכייה של אוסטרלים במדליות זהב – הן במשחקים האולימפיים, והן במשחקי החורף האולימפיים. בבולים המופיעים למטה, שני ספורטאי חורף אוסטרלים ידועים, אשר זכו במדליות זהב במשחקי החורף האולימפיים בסולט לייק סיטי 2002 (ארצות-הברית).

סיפור זכייה רב מזל שייך לסטיבן ברדבורי (מימין) שזכה במדליית זהב בהחלקה מהירה על הקרח למרחק 1,000 מטר. בעברו, חווה ברדבורי שתי תאונות החלקה קשות – באחת מהן להב סקט של יריב חתך את רגלו בצורה חמורה והוא נזקק ל-111 (!) תפרים בכדי להישאר בחיים. בתאונה אחרת

הוא שבר את צווארו ונאלץ להישאר יותר מ-6 שבועות בבית החולים.

כאמור, הנסיבות שהובילו לזכייתו היו מאד מקריות, מעולם לא ארע רצף דומה של צירופי מקרים, שהבטיח את זכייתו של ספורטאי במדליית זהב.

בסיבוב רבע הגמר סיים ברדבורי רק במקום שלישי, מכיוון שרק שני המהירים ביותר עלו לחצי הגמר, הוא נותר מחוץ לתחרות. במקרה, אחד מאותם השניים נפסל, ובמזל רב עלה ברדבורי לחצי הגמר.

במהלך ההחלקה של חצי הגמר, מצא עצמו ברדבורי במקום האחרון. לפתע, שלושה מהספורטאים שהיו לפניו התנגשו זה בזה, הבטיחו לו את המקום השני וכך גם מקום בגמר...

בגמר, שוב ברדבורי שלנו לא הצליח להתברג במקומות הראשונים. אך שוב, מעשה ניסים, ארבעת המתחרים שלפניו החליקו, פגעו אחד בשני ומצאו עצמם מחוץ לתחרות, כשהם משאירים אותו לקטוף את מדליית הזהב.

ברדבורי ההמום התראיין לאחר הזכייה ואמר, שלמרות שלא היה המהיר ביותר כנראה מדליית הזהב הוענקה לו בזכות עמידתו מול הקשיים לאורך הקריירה שלו, הוא כנראה התכוון לאותן שתי תאונות קשות שעבר.

אליסה קמפלין (משמאל), זכתה במדליית זהב בסקי בסגנון חופשי. במשחקי החורף האחרונים, טורינו 2006 (איטליה), הסתפקה במדליית ארד. היא האוסטרלית הראשונה שזכתה במדליה אולימפית בשתי אולימפיאדות רצופות. קמפלין התחילה את הקריירה הספורטיבית שלה כמתעמלת ואז עברה לשיט. רק בגיל 20 התחילה להתאמן בענפי ספורט החורף, וההתקדמות שלה הייתה מרשימה.

לתגובות ניתן לפנות לתמיר בכתובת: karkason@gmail.com

אוסף מיכל פייבל במרכז מפגש איל"ת

כתבנו הזריז, יורם, מדווח מהשטח

ראשית, מספר מילות הסבר: איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית – מאגדת בתוכה את האנשים האוספים בולים על פי נושא, להבדיל מאלו האוספים על פי מדינה. בין חברי איל"ת יש האוספים בעלי חיים, אמנות, חלל, ספורט ועוד נושאים רבים אחרים. האגודה מוציאה לאור שלושה בטאונים: **נושאון** הוא עיתון מודפס היוצא לאור אחת לשלושה חודשים ונשלח בדואר לחברים, **נושאונט** מופץ לחברים באמצעות הדואר האלקטרוני, והבטאון החדש לילדים ולנוער – **נושאונצ'יק** – אותו אתם קוראים ברגעים אלו.

ביום חמישי ה-10 בינואר נערך מפגש של חברי איל"ת שהקודש לנושא הבולאות בקרב הנוער. לטובת מי שאינו בקיא, בתערוכות בולים מציגים אספנים את האוספים שלהם, ושופטים מעניקים ניקוד לכל אוסף. כך יכול המציג ללמוד כיצד לשפר את האוסף שלו. במסגרת התערוכה יש מספר אגפים על פי סוג האיסוף (איסוף נושאי, איסוף על פי מדינה, תולדות הדואר וכו'), ובכל אגף כללי השיפוט שונים. אחד האגפים בתערוכות הוא אגף הנוער. אוספי נוער מחולקים לשלוש קבוצות, על פי הגיל: הגיל הצעיר (עד 15), גיל הביניים (16 עד 18) ו"הגדולים" (18 עד 21). ככל שעולים בקבוצת הגיל כך עולות הדרישות. בגיל הצעיר האספנים נדרשים בעיקר להפגין הבנה ויכולת להציג יפה את החומר הבולאי, אך אין מצפים מהם להשיג חומר נדיר ויקר.

מיכל פייבל מרצה לחברי איל"ת.

במרכז המפגש עמד אוספה של **מיכל פייבל** "הדינוזאורים – מעליונות להכחדה". מיכל בת ה-13 היא דור שלישי לאספני בולים. סבא שלה אסף בולים, ואביה, **ד"ר הדי פייבל**, הוא אחד מהאספנים הבולטים בארץ. מיכל התחילה לאסוף בולים בגיל 6, וזמן קצר לאחר מכן החליטה להתמקד בנושא אחד – הדינוזאורים.

מיכל סיפרה כי מגיל צעיר היא התעניינה מאוד בדינוזאורים, הרבתה לקרוא אודותיהם והלכה לתערוכות שהוקדשו לנושא בכל רחבי העולם. הידע שצברה בנושא סייע לה בבנית האוסף לתצוגה. האוסף מציג באופן מלא את עולמם של הדינוזאורים, כולל המזון אותו צרכו, סביבת המחיה שלהם, גודלם, הרבייה שלהם ולבסוף – הכחדתם. בנוסף, יש התייחסות באוסף גם למקומם של הדינוזאורים בחיינו כיום, בספרות ובאגדות.

וכשיש בסיס כזה – נושא איסוף מעניין, סביבה תומכת, ובעיקר נערה נבונה אינטליגנטית וסקרנית כמו מיכל – יש גם תוצאות. בתערוכה בינלאומית שנערכה לאחרונה בשוודיה זכתה מיכל בפרס מיוחד עבור האוסף הטוב ביותר בקבוצת הגיל שלה (עד 15). האתגר הבא של מיכל הוא תערוכה הבולים שתערך בתל אביב בחודש מאי, לציון 60 שנה למדינת ישראל. בגליונות הבאים נציג פריטים מהאוסף של מיכל, כמו גם פריטים נוספים על התערוכה המתקרבת.

חידון מספר 2

איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. נפאל
- ב. יפן
- ג. סין
- ד. הודו

מי האיש?

מי צייר את הציור הזה?

את מי הוא צייר?

הבול הונפק בשנת 1990 לציון _____

זהה את האתר

מהו האתר אשר נראה בסדרת

בולים זו?

באיזו מדינה בעולם הוא נמצא?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת בכתובת: nosonchik@gamil.com עד ל- 15 בפברואר. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרונות גליון מספר 1

איזו המדינה?

התשובה הנכונה היא ג' – Helvetia היא שווייץ.

מי האיש?

האיש הנראה בבול היא ניל ארמסטרונג, האדם הראשון שהלך על אדמת הירח. כאשר ירד ארמסטרונג בסולם הוא אמר משפט שנכנס להיסטוריה "צעד קטן לאדם, צעד גדול לאנושות".

זהה את האתר

האתר הנראה בבול הוא שער הניצחון הניצב בלב פאריס, בירת צרפת.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה של **הדר גפני** והיא זוכה בפרס בולאי מתנת התאחדות בולאי ישראל.

מכתבים למערכת:

לכל תגובה הצעה או שאלה, ניתן לפנות אלינו בכתובת:

nosonchik@gmail.com